

PATRICIA HIGHSMITH

OCAK AYININ
İKİ YÜZÜ

POLİSİYE

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
AYŞE GÜL GÜRE

Patricia Highsmith
OCAK AYININ
İKİ YÜZÜ

Can Yayınları: 1506
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 615

Two Faces of January, Patricia Highsmith
© 1993, Diogenes Verlag AG Zürich. İlk baskı 1964.
© Can Sanat Yayınları, 2003.
Bu kitabın yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: 2005
2. basım:

Yayına Hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzeltili: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı: Özal Basımevi
Cilt: Eko Ofset

ISBN 975-07-0545-9

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Patricia Highsmith
OCAK AYININ
İKİ YÜZÜ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
AYŞE GÜL GÜRE

CAN YAYINLARI

**PATRICIA HIGHSMITH'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI**

BİR KADIN DÜŞMANINDAN ÖYKÜCÜKLER / *öykü*

EDITH'İN GÜNCEŚİ / *roman*

FİDYECİNİN PEŞİNDE / *roman*

KÜÇÜK g: BİR YAZ MASALI / *roman*

SOKAKTA BULUNDU / *roman*

SU ALTINDA / *roman*

TRENDEKİ YABANCILAR / *roman*

YETENEKLİ BAY RİPLEY / *roman*

1

Chester MacFarland, ocak ayının başlarında, *San Gimignano* yolcu gemisindeki kamarasının kuşetinde sabahın üç buçuğunda, duyduğu huzur kaçırarak bir sür-tünme sesiyle uyandı birdenbire. Kuşetinde dikilip oturdu ve lumbozdan dışarıya bakınca ışıl ışıl aydınlatılmış allı-turunculu koca bir duvarın burunlarının dibinden ağır ağır süzülüp geçmekte olduğunu gördü. İlk aklına gelen, başka bir gemiyle borda bordaya çarpıştıkları oldu. Uyku akan gözlerle kuşetinden fırlayıp karısının kuşetinin üzerinden uzanarak lumbozdan dışarıya daha bir yakından baktı. Şimdi kayadan oluştuğunu fark ettiği duvarın üzerine kazınmış isimleri ve sayıları görebili-yordu artık. NIKO 1957. W. MUSSOLINI. Biraz ileride de Amerikanvari bir PETE '60.

Tam o sırada çalar saat zır zır ötmeye başladı. Hemen ona doğru bir hamle yapan Chester, yerde duran viski şişesine çarpıp devirdi. Düğmesine basıp saati susturduktan sonra sabahlığına uzandı.

“Sevgilim?.. Neler oluyor?” diye sordu Colette yarı uyur yarı uyanık.

“Sanırım Korint Kanalı’ndan geçiyoruz,” diye yanıt verdi Chester. “Ya da başka bir gemiye bindirmek üzereyiz. Şu sıralar kanalda olmamız gerekiyordu. Saat üç buçuk. Güverteye gelecek misin?”

“I-ıh... hayır,” dedi Colette çarşafına daha da bir sarınarak. “Sen sonra bana anlattırın.”

Chester gülümseyerek karısının sıcacık yanağına bir

öpücük kondurdu. “Ben güverteye çıkıyorum. Birazdan dönerim.”

Kamarasından çıkıp güverteye adım atar atmaz, kendisine gece saat 03:30’da kanaldan geçeceklerini söylemiş olan görevliyle karşılaştı Chester.

“*Sisisi! Il canale, signor!* (Evet, evet, evet, işte kanal, beyefendi!)” dedi adam Chester’a.

“Sağolun!” Chester’ın içini bir macera ve heyecan duygusu kaplamıştı. İki eliyle küpeşte korkuluğuna yapışıp yüzünü rüzgâra verdi. Güvertede kendisinden başka kimsecikler yoktu.

Kanalın yan duvarları en az dört katlı bina yüksekliğindeydi. Küpeşteden eğilip bakan Chester, kanalın her iki ucunu saran karanlıktan başka bir şey göremedi. Kanalın ne kadar uzun olduğunu görmek olanaksızdı; ama Chester yanındaki Yunanistan haritasında uzunluğu 1.5 inç olarak ölçmüştü – ki bu da aşağı yukarı 6 kilometre ediyordu. İnsan eliyle yapılmış yaşamsal önem taşıyan bir su geçidi bu. Bu düşünceden hoşlandı Chester. El kompresörlerinin ve kazmaların allı-turunculu kayada –yoksa kaskatı kil katmanında mı demesi gerekirdi?– bıraktıkları hâlâ görülebilen izlere baktı yakından. Kanal kenarlarının üstteki koyu karanlıkta bittiği noktaya, sonra da yıldızların Yunan semalarında ışıldadığı daha yükseklerle kaldırdı gözlerini. Birkaç saat sonra Atina’yı görecekti. İçinden gidip paltosunu kapmak ve gemi Ege sularını yara yara Pire’ye doğru yol alırken bütün gece güvertede kalmak geçti bir anlığına. İyi ama o zaman da yarın çok yorgun olurdu. Chester biraz sonra güverteüstü kamarasına dönüp kuşetine girdi.

Beş saat kadar sonra *San Gimignano* Pire Limanı’na yanaştığında Chester homurdanıp duran yolcuların ve onlara yardımcı olmak için gemiye çıkmış hamalların arasında çıkışa doğru ilerlemeye çalışmaktaydı itişe kakışa. Yolcuların çoğu indikten sonra karaya çıkmayı

yeğlediği için güverteüstü kamarasında uzun ve keyifli bir kahvaltı yapmıştı Chester; ama şimdi güvertedeki ve koridorlardaki kalabalıktan anladığı kadarıyla gemiden çıkış henüz başlamamıştı bile. Pire Limanı ve kenti tozla kaplı bir karmaşaydı sanki. Puslu ufukların gerisinde Atina'yı görememek Chester'ı hayal kırıklığına uğrattı. Bir sigara tütürerek, uzayıp giden rıhtımda kimi dikilip duran kimi oraya buraya giden kalabalığın üzerinde gezdirdi gözlerini. Mavi giysili hamallar. Sırtlarında kıtıpiyos paltolarla gemiye baka baka rıhtımda sabırsızlıkla dolanan birkaç erkek. Bunlar polisten çok sarrafa ya da taksiciye benziyorlar, diye aklından geçirdi Chester. Bakışlarını bir sağa bir sola, bir sağa bir sola çevirerek aşağıdaki manzarayı izledi. Hayır, bunların arasında kendisini bekleyen birinin olabileceğine inanmak zordu. Dosa çoktan indirilmişti. Zaten eğer biri kendisini karşılamaya gelmiş olsaydı, aşağıda beklemek yerine gemiye çıkmış olması gerekmez miydi? Tabii ya. Chester boğazını temizleyerek sigarasından bir nefes çekti; sonra arkasını döndü ve Colette'i gördü.

“Yunanistan,” dedi Colette gülümseyerek.

“Evet ya, Yunanistan.” Chester uzanıp karısının elini tuttu. Colette'in parmakları aralanıp kocasının parmaklarına dolandı sımsıkı. “Gidip bir hamal bulsam iyi olacak. Bavullar hazır mı?”

Colette başını salladı. “Alfonso'ya söyledim. Onları güverteye çıkartacak.”

“Bahşış verdin mi?”

“Hı-hı. İki bin lired. Yeterli mi sence?” Koskoca, masmavi gözleriyle Chester'a bakıyordu. O uzun, kızıl kestone kirpiklerini kırıştırdı iki kez. İçinin ta derinlerinden boşanmaya hazırlanan sevecenlik dolu şen kahkahasını zor tuttu genç kadın. “Aklın başka yerde. İki bin lired yeterli mi diye sordum?”

“Yeterli, bir tanem.” Eğilip karısını dudaklarından öptü Chester.

Alfonso bavullarından yarısını getirip yanlarına bıraktı, dönüp diğerlerini getirmeye gitti. Chester bavulların dosadan indirilmesinde Alfonso'ya yardımcı oldu. Karaya iner inmez 3-4 hamal bavul taşıma sırasının kimde olduğunu tartışmaya başladılar.

“Durun! Biraz bekleyin lütfen!” dedi Chester. “Para gerek. Para bozdurmalıyım.” Elindeki American Express çek koçanını sallayarak rıhtım kapısının yanındaki döviz bürosuna yollandı Chester ve bir yirmilik bozdurdu.

“Lütfen!” dedi Colette bavullardan birini korumak istercesine biraz yanına çekerek. Tartışan hamallar kollarını göğüslerinin üstünde kavuşturarak geri çekildiler ve hayran gözlerle Colette'i süzmeye başladılar.

Colette –bu isim genç kadının onbeş yaşındayken gerçek ismi olan Elizabeth yerine kendine seçtiği isimdi– yirmibeş yaşında, 1.60 boylarında, kızılımsı açık kahverengi saçlı, dolgun dudaklı, tek tük çillerle bezenmiş hokka gibi bir burnu ve neredeyse menekşeye çalan, afallatıcı, dünya güzeli, koyu mavi gözleri olan genç bir kadındı. Bu gözler –hâlâ öğrenmekte olan meraklı ve zeki bir çocuğun gözleri gibi– her şeye ve herkese kocaman kocaman ve dosdoğru bakarlardı. Bu gözlerle baktığı erkeklerin hemen hemen tümü genelde sanki bu bakışlara mihlanıp kalmış, büyülenmiş gibi hissederdiler kendilerini. Colette'in bakışlarında sanki düşüncelere dalmış gitmiş gibi bir şeyler vardı ve –yaşı ne olursa olsun– bu bakışlarla karşılaşan hemen her erkek, ‘Bana âşık oluyora benziyor. Bu doğru olabilir mi?’ diye düşünmekten alamazdı kendini. Kadınların çoğuysa genç kadının bu ifadesini –ve hatta Colette'in kendisini– tehlikeli olamayacak kadar çocuksu bulurdu. İyi ki de öyleydi, yoksa onun bu albenisini kuşku uyandırıcı bulur ya da Colette'i kıskanabilirlerdi. Chester'la bir yıldan biraz daha uzun süredir evliyidiler. Chester'ın yarım gün çalışacak bir sekreter için *Times* gazetesine verdiği ilana yanıt verdiğinde tanışmışlardı. Chester'ın yaptığı işin

pek de dürüst olmadığını anlaması iki günden uzun sürmemişti Colette'in. Öyle ya... hangi borsacı işlerini büro yerine evinden yürütürdü ki? Üstelik hisse senetleri de Borsa'nın *neresindeydi*? Gelin görün ki Chester çekici biriydi. Üstelik bol parası da vardı ve başının belada olmadığını bir göstergesi olarak para yağmaya da devam ediyordu. Colette'le tanışmasından iki yıl önce kanserden ölen bir kadınla sekiz yıl evli kalmıştı Chester. Kırkiki yaşında, şakakları ağarmaya ve göbek salmaya başlamış olmasına karşın yakışıklılığundan hiçbir şey kaybetmemiş biriydi; ama -ne gam!- zaten Colette de kilo almaya eğilimli biri olduğundan, perhiz yapmak sıradan bir şeydi genç kadın için. Düşük kalorili ama ağız sulandıran yemekler hazırlamakta ustaydı Colette.

"İşte hazırız," dedi Chester bir avuç dolusu drahmiyi sallayarak. "Hadi bir taksi seç, tatlım."

Rıhtımın önünde bekleyen birkaç taksinin arasından sürücüsü dostça gülümseyen birini seçti Colette. Hamallardan üçü, ikisini taksinin üstüne koydukları yedi bavulun yüklenmesine yardımcı oldular ve karı koca Atina'ya doğru yola koyuldu. Chester öne doğru eğilmiş, bir tepenin üstüne kurulmuş olan Partenon Tapınağı ya da kentin başka bir simgesi soluk mavi gökyüzünde belirecek mi diye ufukları gözlüyordu. Derken birdenbire gözlerinin önünde; kıpkırmızı, bol kro-majlı, o berbat gidon kolları lastik kaplamalı, sözümona çok güvenli oturağı çirkin ve yuvarlacık olan bir Walkie Kar'ın bütün Atina'yı kaplayacak kadar büyük olan sanal görüntüsü beliriverdi. Tüylere diken diken oldu Chester'in. Nasıl bir salaklık etmiş, ne kadar gereksiz ve budalaca bir risk göze almıştı bu işte! Colette de öyle demişti zaten. Bunu öğrenince biraz kızmış ve sonunda kızmakta haklı olduğu ortaya çıkmıştı. Bu Walkie Kar konusu şöyle ortaya çıkmıştı: Kartvizitlerini yaptırdığı basımevinde Chester'in gözüne bir tomar Walkie Kar el broşürü çarpmıştı. Broşürde bir resim, açıklayıcı bir yazı,

fiyatı (12.95 dolar) ve alt tarafında da tırtıklı yerinden kopartılarak sipariş vermekte kullanılacak bir form vardı. Chester'ın broşürlerden birini alıp baktığını gören basımevi sahibi kahkahayı basmış, şirketin iflas ettiğini, broşürlerin parasını bile ödeyemediklerini söylemişti. Hayır, birkaç tane almanızda sakınca yok, nasıl olsa hepsini atacağım, demişti Chester'a. Adama bu broşürleri gırgır olsun diye birkaç ayyaş dostuna göndermek istediğini söylemişti Chester. Başlangıçtaki niyeti gerçekten de yalnızca buydu; ama sonradan bir şey –Şeytan dürtmesi mi desek, gözü karalık mı, yoksa gırgır geçme ruhu mu?– onu bu lânet olası nesneyi halka kakalama yoluna itmiş, kapı kapı dolaşması ve çenebazlığı sayesinde çoğu Bronx'ta oturanlara olmak üzere tamı tamına 800.000 dolarlık satış yapmıştı kısa zamanda. Derken satış yaptığı insanlardan biriyle Manhattan'da oturduğu apartmanın girişinde –hem de tam kendi posta kutusunu açarken!– karşılaşmıştı Chester. Adam Chester'a sipariş verip parasını da iki ay önce ödemesine karşın ne kendisinin ne de komşusunun Walkie Kar'ının ellerine geçtiğini söylemişti. Böyle bir şey birbirlerini tanıyan iki kişinin başına geldiğinde, insanların bir araya gelip bir çare aramaya başlayacaklarını eski deneyimlerinden çok iyi bilen –ve de adamın posta kutusundaki isme iyice baktığını da gören– Chester, başka bir eve taşınmak ve yine ismini değiştirmek yerine en iyisinin bir süre yurtdışına gitmek olacağını düşünmüştü. Colette Avrupa'ya gitmek istediğini söyleyip duruyordu zaten. Baharda gitmeyi kararlaştırmışlardı da; ama bu Walkie Kar olayı, planlarını dört ay öncesine aldırılmıştı. New York'tan aralık ayında ayrılmışlardı. Evet efendim, Colette epey paylamıştı onu bu Walkie Kar olayından ötürü. Gezilerinin kış ortasında bahardaki kadar hoş olmayacağını düşündüğünden dolayı epey de canı sıkılmıştı üstelik. Ve yine haklı çıkmıştı tabii. Chester kendini affettirmek için Colette'e yepyeni bir bavul takımı ve vizon bir ceket

hediye etmişti. Karısının bu geziden memnun kalması için elinden geleni yapmak istiyordu. Ne de olsa bu Colette'in ilk Avrupa gezisiydi. Şimdiye kadar en çok – hem de hayrettir, Paris'ten çok– Londra'yı beğenmişti genç kadın. Paris'te Londra'dan çok daha yağmurlu günler geçirmişlerdi. Chester nezle olmuştu orada. Ayakları sıırıslıklam ıslandığı ya da yağmurun ensesinden içine süzöldüğünü hissettiği her an aklına şu kahrolası Walkie Kar olayı gelmiş; bu katakulliden kazandığı üç otuz kuruşun kapsamlı bir araştırmaya neden olarak Howard Cheever'ın (o sıralar kullandığı ve de New York'taki evinin posta kutusunun üstünde yazılı olan ismi buydu) dalgasını açığa çıkartıp başına iş açmış –ya da açmak üzere!– olabileceğini ve bunun da hisse senetlerinin satışıyla yaşamını sağladığı en az 6-7 firmanın sonu olacağını anımsatmıştı kendi kendine. Şu sıralar Avrupa'da bulunmak Amerika'da olmaktan daha güvenliydi. Gerçek ismi olan Chester MacFarland'ı onbeş yıldan beri hiç kullanmamıştı zaten. Gelin görün ki –birçok başka şeyin yanı sıra– Amerikan hükümetinin diğer ölkelerden sınırışı edilme isteminde bulunabileceği birkaç suçtan biri olan 'posta yoluyla dolandırıcılık' suçunu da işlemişti Chester; ama Cheever ve MacFarland isimleri arasında bir bağlantı kursalar bile, Amerikan hükümetinin peşinden birini buralara göndermesini pek de olası görmüyordu doğrusu.

Taksi sürücüsü omzunun üzerinden Yunanca bir şeyler söyledi.

“Özür dilerim, anlamıyorum,” dedi Chester. “Büyük meydana, tamam mı? Kent merkezine.”

“Grande Bretagne Oteli'ne mi?” diye sordu sürücü.

“Şe-ey... pek de emin değilim,” diye yanıt verdi Chester. Grande Bretagne kuşkusuz Atina'nın en büyük ve en iyi oteliydi ama işte tam de bu nedenden dolayı Chester orada kalmaktan çekiniyordu. “Şöyle bir dolaşalım hele,” dedi sürücünün anladığından hiç de emin olmadan; son-

ra, “İşte orada!” dedi Colette’e. “İlerideki şu beyaz yapı.”

Anayasa Meydanı’nın dört bir yanını çevreleyen diğer daha alçak ve pis suratlı bina ve dükkânların arasında Grande Bretagne Oteli’nin bembeyaz binasının diğer hepsinden daha ciddi, daha temiz bir görünümü vardı. Sağ tarafında da, bahçesindeki direkte bir Yunan bayrağı dalgalanan, kapısının önünde de Yunan eteği ve beyaz çorap giymiş birkaç askerin nöbet tuttuğu resmî bir bina yükseliyordu.

“Şu otele ne dersin?” diye sordu başka bir binayı işaret ederek. “The King’s Palace. İyiye benziyor, ne dersin tatlım?”

“Tabii, neden olmasın,” diye yanıt verdi Colette tüm uysallığıyla.

The King’s Palace Oteli, Grande Bretagne Oteli’nin yanında meydana açılan bir sokağın hemen başlarındaydı. Siyah pantolon ve kırmızı ceket giymiş bir genç, taksinin yanına gelip bavulların indirilmesine yardımcı oldu. Otel lobisinin görüntüsü birinci sınıftı. Beş yıldızlı olmasa da kesinlikle birinci sınıf. İnsanın ayakları yerdeki kalın halıya gömülüyor, kaloriferler belli ki iyi çalışıyordu.

“Rezervasyonunuz var mıydı, efendim?” diye sordu resepsiyondaki adam.

“Yok, ama banyolu ve manzaralı bir oda istiyoruz,” diye yanıt verdi Chester gülümseyerek.

“Tabii, efendim.” Adam zili çaldı ve yanlarına gelen kırmızı-siyah üniformalı gence bir anahtar uzattı. “Hanımefendiyle beyefendiyi 621 numaralı odaya götürün lütfen... Pasaportlarınızı alabilir miyim? Aşağıya indiğinizde geri alabilirsiniz.”

Chester, Colette’in kırmızı deri cüzdanından çıkarttığı pasaportunu aldı ve ceketinin iç cebinden çıkarttığı kendi pasaportuyla birlikte adama uzattı. Ne zaman resmî bir görevli pasaportunu elinden alsa ya da onu resepsiyon tezgâhının üzerinden birine uzatmak zorunda kal-

sa, zihinsel bir şokun acısını yaşar ve doktoru kendisine soyunmasını söylediği zaman hissettiğine benzer bir utanma duygusuna kapılırdı Chester. Chester Crighton MacFarland; 1.80 boyunda; 1922 Sacramento, California doğumlu; belirleyici iz yok; eşi Elizabeth Talbott MacFarland. İnsan çırılçıplak kalmış gibi oluyor. En kötüsü de fotoğrafı. Yinel pasaport fotoğraflarının aksine kendisine tıpatıp benzeyen o fotoğrafta, önden hafifçe açılmış kumral saçları, güçlü çenesi, irice burnu, yüzüne inatçı bir ifade veren ince dudaklı ağzı ve hemen üstündeki bıyığıyla –dümdüz ileriye bakan gözlerinin mavisi ve yanaklarının allığı dışında– yüzünün bütün ayrıntıları belli oluyordu. Resmî görevlilere ya da resepsiyon memurlarına bu fotoğrafın aynı gösterilerek gözlerini açık tutmaları söylenmiş midir acaba diye düşünürdü Chester hep. The King’s Palace Oteli’nde yaşadıkları şu anda bunu öğrenemeyecekti, çünkü resepsiyondaki adam pasaportları açmadan onları yana itivermişti.

Birkaç dakika sonra pencerelerinden Grande Bretagne Oteli’nin sardunyalarla bezeli balkonlarına ve Chester’in elindeki kent haritasından isminin Venizelos Caddesi olduğunu öğrendiği altı kat aşağıda uzanan kalabalık caddeye bakan geniş ve sıcacık odalarına yerleşmişlerdi bile. Saat hâlâ sabahın onuydu. Yaşanacak koca bir gün vardı önlerinde.

PATRICIA HIGHSMITH

OCAK AYININ
İKİ YÜZÜ

POLİSİYE

Polisiye roman türünün filozofu **Patricia Highsmith**, bu romanında, birbirlerine korku ve nefret bağlarıyla bağlı üç insanın yıkıma sürüklenen serüvenini anlatıyor. Çağdaş Amerikan edebiyatının bu benzersiz yazarı, İngiliz Polisiye Yazarları Derneği'nce en iyi yabancı romana verilen 'Gümüş Hançer Ödülü'ne değer görülen bu romanında, insanoğlunun suç psikolojisinin labirentlerinde bir keşif gezisine çıkarıyor okuyucuyu. Birçok yapıtı *Alfred Hitchcock*, *René Clément*, *Wim Wenders* gibi usta yönetmenlerce beyazperdeye aktarılan Highsmith, *Ocak Ayının İki Yüzü*'nde, insan doğasındaki suç dürtüsünü her zamanki gözüpekliğiyle irdelerken, sürükleyici olduğu kadar kışkırtıcı bir gerilim romanı sunuyor.

ISBN 975-07-0545-9

9 789750 705458

<http://www.canyayinlari.com>